

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-34-22>

УДК 657.6

ПАРАМЕТРИЗАЦІЯ ЗАВДАНЬ АУДИТУ ОПЕРАЦІЙ З ФІНАНСОВИМИ РЕЗЕРВАМИ

PARAMETRIZATION OF OPERATIONS WITH FINANCIAL RESERVES AUDIT TASKS

Шерстюк Олександр Леонідович

доктор економічних наук, доцент,
Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9866-511X>

Жук Наталія Леонідівна

кандидат економічних наук, старший науковий співробітник,
Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9882-4718>

Sherstiuk Oleksandr, Zhuk Natalia

National Scientific Center "Institute of Agrarian Economics"

У статті охарактеризовані підходи щодо ідентифікації та формалізації завдань аудиту операцій підприємства з фінансовими резервами. Оприлюднені результати дослідження сприятимуть конкретизації переліку аспектів формування та використання фінансових резервів, які мають бути оцінені незалежним фахівцем під час аудиту з метою формування та висловлення думки стосовно фінансової звітності. Обґрунтовано необхідність перевірки під час аудиту існування обставин, які визначають необхідність здійснення операцій з фінансовими резервами, перевірки адекватності змісту таких операцій, а також оцінювання розкриття даних щодо них у фінансовій звітності підприємства. Зазначене стане чинником удосконалення методики аудиту, підвищення його якості, а також забезпечення обґрунтованості впевненості, яка надається користувачам фінансової звітності.

Ключові слова: аудит, завдання аудиту, фінансові резерви, ризики, операції з фінансовими резервами, фінансова звітність.

В статье охарактеризованы подходы к идентификации и формализации заданий аудита операций предприятия с финансовыми резервами. Опубликованные результаты исследования будут способствовать конкретизации перечня аспектов формирования и использования финансовых резервов, которые должны быть оценены независимым специалистом в ходе аудита с целью формирования и выражения мнения относительно финансовой отчетности. Обоснована необходимость проверки при аудите существования обстоятельств, определяющих необходимость осуществления операций с финансовыми резервами, проверки адекватности содержания таких операций, а также оценивания раскрытия данных про них в финансовой отчетности предприятия. Указанное станет фактором усовершенствования методики аудита, повышения его качества, а также обеспечения обоснованности уверенности, предоставляемой пользователям финансовой отчетности.

Ключевые слова: аудит, задания аудита, финансовые резервы, риски, операции с финансовыми резервами, финансовая отчетность.

The article describes the approaches to the identification and formalization of the tasks of the company's operations with financial reserves audit. The published results of the study will help to specify the list of the formation and use aspects of financial reserves. They should be identified and assessed by an independent expert (auditor) during the financial statement audit to form and express an opinion about possibility of it's using for stakeholders' purposes. It is determined that the basis for the formation of financial reserves is the existence of risks of enterprise's financial and economic activity formalized by entity's staff. In view of this, one of the tasks that needed to study during the audit is necessary to determine the presence and legitimacy of risks identified by management. The auditor should also obtain audit evidence that the client's personnel are acting in accordance with the company's reasonable risk management policy. The audit objectives should also include the correctness of the recognition of the circumstances that lead to the reassessment of risks and related financial reserves. Also, the results of the study substantiate the need to verify the circumstances of the reserves using and terminating their recognition. In the context of the above,

the subject of the audit should be the presence of criteria according to which the need to review the estimated characteristics of reserves can be recognized and justified. A separate group of tasks involves assessing during the audit the adequacy of the content of the company's operations with financial reserves. Such assessment should be based on a system of criteria and algorithms. An important task of the audit is to determine the correctness of the reflection of transactions with financial reserves in the accounting and financial statements of the enterprise. Based on this, the auditor should form and express a professional opinion on the possibility of verified information using to make adequate decisions by stakeholders. The proposed approach will be a factor in improving the audit methodology, improving its quality, as well as ensuring the validity of the assurance provided to users of financial statements.

Keywords: audit, audit tasks, financial reserves, risks, operations with financial reserves, financial statement.

Постановка проблеми. Економічні суб'єкти у процесі власної діяльності постійно перебувають під впливом низки внутрішніх та зовнішніх чинників. Наслідком такого впливу, серед іншого, є імовірність виникнення обставин, що можуть призвести до відхилення параметрів та результатів господарських процесів від очікуваних значень. Визнаючи це, суб'єкти підприємництва прагнуть ідентифікувати та визначати можливість таких відхилень ще на етапі планування господарських операцій з метою запобігти негативним наслідкам, мінімізації, нейтралізації або компенсації їх впливу, а також – розкриття відповідних показників у фінансовій звітності.

Одним з механізмів реалізації зазначених та інших підходів щодо управління небажаними наслідками впливу зовнішніх та внутрішніх чинників на діяльність економічного суб'єкта та її результати є визнання їх в якості підприємницьких ризиків. На основі їх ідентифікації, отримання розуміння їх природи, змісту та характеру впливу на фінансово-господарську діяльність управлінський персонал може прийняти рішення щодо нарахування фінансових резервів. Їх призначення полягає у зменшенні негативного впливу ризиків на фінансово-майновий стан підприємства, результати його діяльності, а отже – і на можливість задоволення економічних, соціальних та інших потреб стейкхолдерів.

Для вирішення зазначених завдань, фінансові резерви мають бути сформовані з урахуванням необхідності своєчасного та повного покриття можливих негативних наслідків реалізації ризиків підприємства. При цьому, необхідно брати до уваги змінний характер змісту цих ризиків, їх характеру, величини та інших характеристик. Відтак, параметри резервів, створюваних у відповідь на ідентифіковані ризики, також характеризуються змінними характеристиками.

Водночас, незалежно від факту формування, обставин, які до цього призвели, та обсягів фінансових резервів економічного суб'єкта в будь-який період його функціонування можуть відбутися події, які спричинять

усунення обставин, визнаних ризикованими, внаслідок чого потреба в резерві зникне. Також зазначені обставини можуть викликати потребу не лише у формуванні, але й у повному або частковому використанні сформованого резерву відповідно до попередньо визначеної мети. Зважаючи на це, набуде необхідності врахування відповідних подій та їх наслідків як безпосередньо в діяльності конкретного підприємства, так і в інформації щодо них у звітності, зокрема – фінансової.

Форми фінансової звітності містять інформацію щодо величини фінансових резервів на визначену дату (звіт про фінансово-майновий стан), їх впливу на фінансовий результат діяльності внаслідок визнання та нарахування в облікових реєстрах (звіт про прибутки та збитки), відповідності очікуванням власників підприємства (звіт про зміни у власному капіталі), обставин та методики визнання, вимірювання, використання та розкриття зазначених та інших подій (примітки до фінансової звітності) тощо. Ці дані призначені безпосередньо для користувачів фінансової інформації та можуть бути взяті ними до уваги під час формування, обґрунтування, реалізації та оцінювання наслідків рішень економічного та соціального характеру. Тому стейкхолдери, зацікавлені у діяльності підприємства та інформації про неї, потребують забезпечення належного рівня довіри до змістовних та якісних параметрів відповідних даних.

Одним з джерел отримання такої довіри є впевненість, що надається користувачам фінансової інформації за результатами роботи суб'єктів аудиторської діяльності у формі аудиту. Думка, висловлена аудитором стосовно суттєвих характеристик даних, перевірених під час аудиту фінансової звітності забезпечує достатній рівень впевненості в тому, що перевірена інформація є достовірною, відповідає концептуальній основі її підготовки та подання та може бути використана для досягнення користувачами їх цілей.

Для досягнення цієї мети під час аудиту необхідно вирішити низку завдань, що має

призвести до формування адекватного професійного судження аудитора щодо перевірної інформації, яка, серед іншого, стосується операцій з фінансовими резервами підприємства. Зазначене обумовлює потреби суб'єктів аудиторської діяльності як представників суспільного інституту аудиту у визначенні, теоретичному обґрунтуванні та практичному впровадженні підходів щодо ідентифікації завдань, виконання яких сприятиме оптимізації методики аудиту операцій з фінансовими резервами підприємств, сприятиме підвищенню його якості в інтересах задоволення інформаційних запитів стейкхолдерів. Необхідність вирішення окреслених проблем обґрунтовує актуальність дослідження, результати якого викладені у цій статті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Варто відзначити, що основні параметри дослідження шляхів вирішення проблем аудиту операцій з фінансовими резервами підприємств знайшли своє відображення в оприлюднених результатах низки досліджень.

Так, в наукових публікаціях вітчизняних та закордонних дослідників і практикуючих фахівців значна увага приділяється окремим аспектам аудиту як форми незалежного фінансового контролю. Зокрема, М. Василюк [1], Е. Абозайд (Abozaid), М. Елшаабані (Elshaabany), А. Діаб (Diab) [17], Д. Джуніор (Junior), Л. Маттос (Mattos), Л. Флач (Flach) [23], Г. Ндаба (Ndaba), М. Гарбер (Harber), У. Мароун (Maroun) [24] та ін. у своїх публікаціях багато уваги приділяють вирішенню проблем забезпечення якості роботи аудиторів. Натомість, І. Йовенко [5], С. Супер (Super), Н. Шил (Shil) [25], а також інші науковці та практики досліджують організаційні та методичні аспекти внутрішнього аудиту.

Д. Левчинський, Є. Морозова [9], Ю. Подמשальська, Л. Феофанова, К. Качан [13], К. Юелт-Нойер (Ewelt-Knauer), А. Шверінг (Schwering), С. Вінкельман (Winkelmann) [20] й ін. розкривають особливості методики вирішення окремих завдань в контексті аудиту фінансової звітності, виходячи з певних елементів діяльності підприємства. Результати досліджень ролі аудиту як форми контролю в системі управління ризиками на підприємстві оприлюднили Н.Л. Вовчик [3], С.І. Мельник [10], Я.В. Проценко [14], С. Ган (Han), Г. Лаї (Lai), Ч.-Л. Го (Ho) [21] та інші автори.

В контексті необхідності визначення фінансових резервів в якості важливого аспекту в забезпеченні фінансової стійкості та стабільності функціонування суб'єктів економічної

діяльності, галузей економіки, економічної та фінансової складової суспільних відносин, їх характеристики детально розкривають М.Ю. Карпушенко [6], І.С. Крамаренко, Д.С. Войд, Н.О. Прокопенко, Ю.Ю. Кльоц, В.О. Христофоров [7], А.С. Наконечна [11], Л.С. Селіверстова, О.М. Єрмакова [16], У. Базлі (Bazley), Г. Кронквіст (Cronqvist), М. Морман (Mormann) [18], А. Блайжер-Голєб'євська (Blajer-Golebiewska), А. Козловський (Kozlowski) [19], К. Хьун (Huynh), Н. Нгуєн (Nguyen) [22] та ін.

Аспекти формування фінансових резервів у відповідь на ідентифіковані ризики діяльності та особливості їх відображення в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності визначаються у публікаціях Ю.А. Вериги [2], Б.А. Засадного [4], О.О. Лаврової [8], Л.М. Пилипенка, Ю.В. Демської [12], М.В. Рети [15], інших фахівців і науковців.

Водночас, результати аналізу наукових публікацій дають підстави констатувати, що, не зважаючи на ґрунтовність наукового доробку вчених і практиків, оприлюднені результати досліджень не достатньо характеризують аспекти постановки та розкриття змістовних характеристик завдань аудиту відповідної складової фінансово-господарської діяльності.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Зважаючи на викладене, метою статті є формалізація завдань аудиту операцій з фінансовими резервами як складової незалежного оцінювання фінансової звітності підприємств. Її досягнення, на наше переконання, сприятиме удосконаленню методики аудиту, підвищенню його якості та обґрунтованості рівня впевненості щодо відповідної інформації, яка надається зацікавленим користувачам.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для визначення завдань які має вирішити аудитор під час перевірки операцій з фінансовими резервами, необхідно визначити основні види таких операцій, їх передумови, змістовну характеристику та наслідки. Відповідні параметри наведені на рис. 1.

Таким чином, одним із завдань аудиту операцій підприємства з фінансовими резервами є ідентифікація обставин, які призвели до необхідності їх виконання управлінським персоналом.

Як свідчать дані, викладені на рис. 1, всі види причин формування та здійснення інших господарських операцій з фінансовими резервами пов'язані безпосередньо з ризиками.

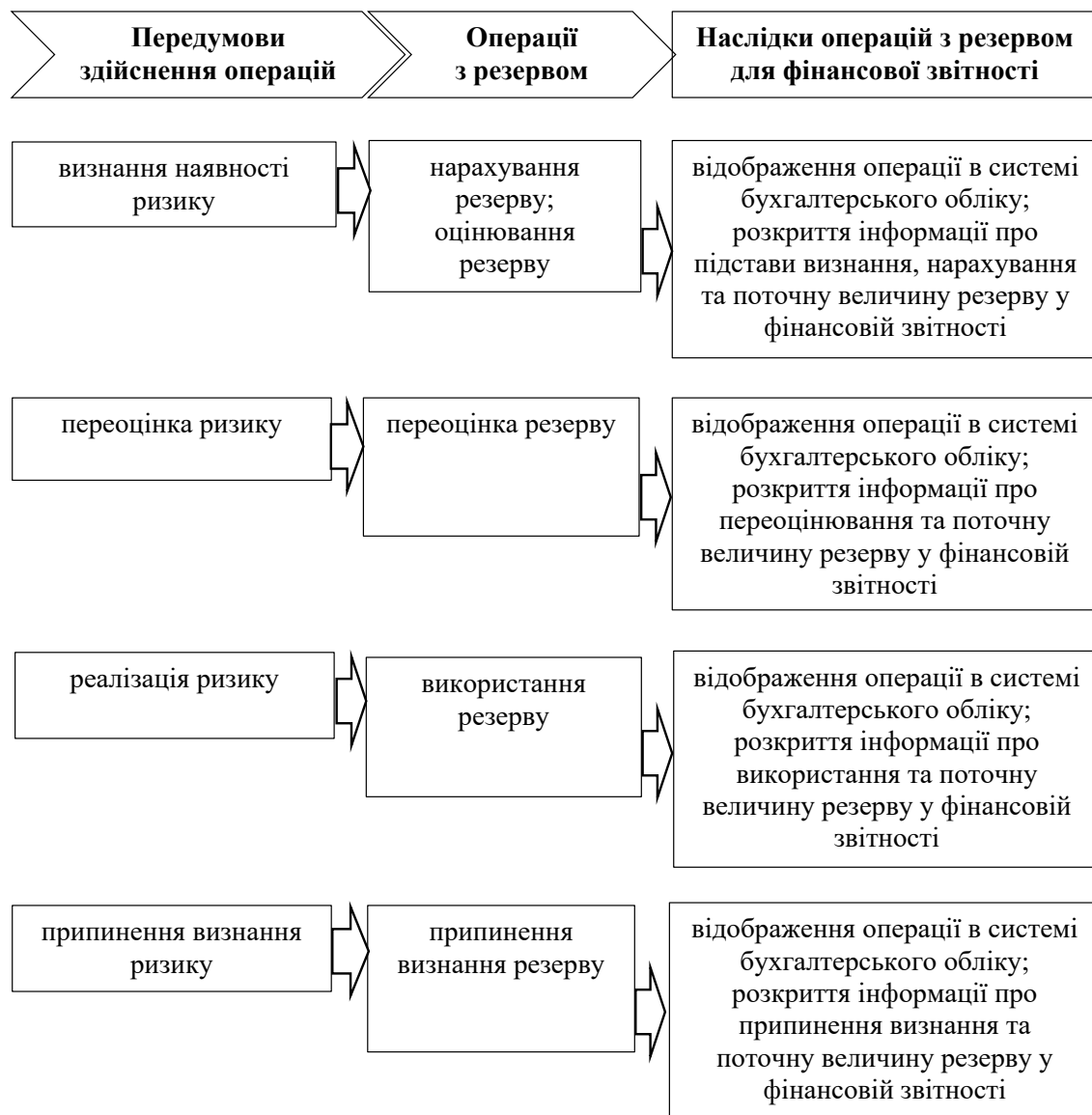

Рис. 1. Параметри операцій з фінансовими резервами

Джерело: авторська розробка

Сам факт існування ризиків може розглядатися управлінським персоналом суб'єкта господарювання як підстава для формування відповідних фінансових резервів. Зважаючи на це, під час аудиту необхідно встановити достатність відповідних обставин та їх впливу для того, аби було прийняте рішення щодо визнання потреби у формуванні резерву.

Найбільш розповсюдженими обставинами для цього, беззаперечно, є вимоги чинних нормативно-правових документів. Серед іншого, в них можуть визначатися обов'язковість формування резервів за певних обставин, а також – перелік заходів, яких у зв'язку з цим має вжити управлінський персонал (зокрема – система бухгалтерського обліку) для цього.

Іншими словами, аудитор має визначити легітимність формування фінансового резерву у відповідь на обставини, що впливають на діяльність підприємства і можуть бути ідентифіковані як ризики.

При цьому, легітимність формування резервів визначається не лише на рівні законодавства, нормативних документів органів влади та суб'єктів державного регулювання. Обставини, наявність яких обов'язково передбачає створення фінансових резервів, визначаються також професійними стандартами (концептуальною основою) бухгалтерського обліку та фінансової звітності, адаптованими на основі внутрішніх документів (наприклад – наказу про облікову політику). Крите-

ріями легітимності формування фінансових резервів можуть бути визначені також вимоги установчих документів суб'єкта господарювання, його формалізовані політики та процедури у сфері управління фінансово-господарською діяльністю в цілому та пов'язаними з нею ризиками зокрема.

В контексті зазначеного, аудитор має отримати аудиторські докази стосовно таких параметрів, як змістовна характеристика обставин, що визнаються ризиками, тривалість їх існування у часі, вплив на можливість досягнення чи недосягнення певних цільових значень показників діяльності суб'єкта господарювання, потреба в компенсації негативного впливу на фінансові результати, резервування певних ресурсів тощо.

Важливим завданням аудиту операцій з фінансовими резервами є також ідентифікація обставин, які стали причиною перегляду оціночних характеристик ризиків діяльності підприємства.

Насамперед, це стосується змін, які відбуваються у середовищі функціонування суб'єкта підприємництва, через вплив яких його очікувані результати можуть бути не досягнуті або переглянуті з подальшим коригуванням у бік погіршення. Прикладом таких обставин можуть бути втрати традиційних джерел постачання ресурсів, формування негативних тенденцій у попиті на продукцію, погіршення умов фінансування діяльності, внесення змін до чинних законодавчих та інших нормативних документів, коливання курсу національної валюти тощо.

Зазначене потребує оцінювання аудитором не лише в контексті можливого впливу на показники фінансової звітності та обґрунтованість припущень щодо перспектив безперервності функціонування підприємства, але й на розуміння аудитором функціонування існуючої системи внутрішнього контролю як одного з механізмів управління ризиками. Зокрема, існує потреба в наявності формалізованих підходів, які передбачають виконання управлінським та іншим персоналом набору заходів щодо попередження негативних змін у діяльності підприємства під впливом ризиків, їх ідентифікації, адекватного оцінювання, а також реагування на виявлений вплив. Така поведінка може, серед іншого, забезпечити регулярне та своєчасне отримання інформації про наявність відповідних обставин, встановлення відповідності таких обставин критеріям визнання ризику та його оцінювання, існування набору передбачених про-

цедур щодо вибору способу реагування на виявлені ознаки ризику, зокрема – перегляду його попередніх оцінок з одночасним визнанням необхідності коригування величини вже сформованого фінансового резерву тощо.

Тому, серед завдань аудиту може бути передбачене дослідження під час перевірки стану контрольного середовища, ефективності заходів системи внутрішнього контролю, а також – дотримання критеріїв адекватності функціонування інформаційної системи, яка реєструє зазначені та інші параметри у форматі, який дозволить в подальшому належним чином розкрити релевантну інформацію в інтересах стейкхолдерів.

Особливого значення в цьому контексті набуває оцінювання аудитором необхідності, а відтак – обґрунтованості внесення змін до оцінок фінансового резерву, що мають розглядатися як відповідь на переглянуті оцінки виявлених ризиків діяльності. З цією метою має бути визначено, чи існує на підприємстві формалізована система оцінок, згідно з якою відповідальні особи можуть зробити вибір між опціями «переоцінювати резерв» та «не переоцінювати резерв». Така система оцінок може ґрунтуватися на вимогах нормативно-правового регулювання діяльності підприємства, застосованої концептуальної основи бухгалтерського обліку та фінансової звітності, внутрішніх політик та процедур підприємства стосовно управління ризиками (зокрема – компенсації їх впливу за рахунок резервів).

Водночас, незалежно від наявності формалізованих критеріїв необхідності перегляду оціночних характеристик фінансових резервів, під час проведення аудиту необхідно оцінити адекватність дій персоналу підприємства. Якщо окреслені критерії сформульовані, аудиторська оцінка ґрунтуватиметься на визначенні ступеня відповідності поведінки працівників зазначеним критеріям. В іншому випадку, методичною базою оцінювання має стати професійне судження аудитора.

Ще одним завданням аудиту операцій підприємства з фінансовими резервами є визначення обґрунтованості та легітимності використання сформованих резервів у випадку переходу ризиків з категорії «імовірність» до категорії «реальність», тобто – фактичного настання подій, для компенсації впливу яких формуються фінансові резерви.

В зазначеному контексті під час аудиту необхідно визначити, чи відповідають події чи господарські факти ознакам реалізованих ризиків. При цьому, аудитор має отримати

докази фактичного існування таких подій, вплив яких управлінський персонал ідентифікує як ознаки реалізації ризиків. Зважаючи на це, необхідно перевірити існування критеріїв, на основі відповідності яким відповідальними особами приймаються рішення щодо застосування алгоритмів використання сформованих раніше резервів. Разом з цим, в контексті виконання завдань аудиту необхідно переконатися в тому, що заходи, які вживаються персоналом підприємства, є адекватними, а саме:

- відповідають затвердженій політиці підприємства з управління ризиками;
- забезпечують дотримання процедур використання фінансових резервів;
- здійснюються у необхідній послідовності;
- попереджають фактично не обґрунтованого ігнорування обставин, настання яких може мати ознаки реалізації ризику з виникненням потреби у використанні резервів.

Відтак, аудитору необхідно, в разі існування таких критеріїв й відповідних формалізованих заходів, переконатися в їх належному застосуванні. У випадку ж їх відсутності чи неадекватності, в основі відповідного оцінювання має міститися професійне судження аудитора.

Варто також відзначити, що існування обставин, які можуть бути визначені в якості джерел ризиків фінансово-господарської діяльності, і, як наслідок – потреби у формуванні фінансового резерву, можуть мати обмежену у часі тривалість, внаслідок чого управлінський персонал підприємства матиме підстави для припинення їх визнання.

Зважаючи на це, для досягнення мети аудиту операцій з фінансовими резервами підлягають дослідженню аспекти визнання підстав для припинення їх існування. Зокрема, це стосується наявності та дотримання персоналом політики управління ризиками, на основі якої може бути прийняте рішення про визнання відсутності ознак ризиків. Зазначене рішення має призвести не лише до переоцінювання імовірності виникнення небажаних відхилень у діяльності підприємства та її результатах, але й до припинення визнання необхідності у вже сформованих фінансових резервів.

При цьому, аудитору необхідно переконатися на основі отриманих аудиторських доказів у тому, що окреслені підстави належним чином ідентифіковані, оцінені та обґрунтовують необхідність відмови від подальшого визнання сформованих фінансових резервів. Серед таких обставин можуть бути визначені,

зокрема, припинення існування раніше відомих обставин, зменшення їх впливу на діяльність підприємства до незначного (з точки зору політики управління ризиками) або несуттєвого (в контексті бухгалтерського обліку та аудиту операцій з фінансовими резервами) рівня, а також внесення змін до нормативно-правових документів, які вже не передбачають обов'язковості формування резервів.

За результатами оцінювання обставин, які обумовлюють формування фінансових резервів, аудитору необхідно дослідити адекватність якості виконання заходів, пов'язаних зі здійсненням операцій з ними.

Насамперед, існує потреба у визначенні алгоритму здійснення операцій, викладених на рис. 1. В контексті виконання завдань з аудиту необхідно з'ясувати, чи зазначені алгоритми певним чином формалізовані, чи існує контроль за їх дотриманням, чи відповідає їх зміст нормативним вимогам тощо.

Водночас, аудитор має визначити, наскільки заходи управлінського персоналу відповідають обставинам, які обумовлюють необхідність формування, переоцінювання, використання та припинення визнання фінансових резервів. Необхідно також застосувати аудиторські процедури, результати яких сприятимуть обґрунтованості професійних суджень аудитора щодо своєчасності та повноти виконання зазначених операцій, правильності визначення їх економічних та облікових результатів, а також їх контрольованості з боку уповноваженого на це персоналу.

Будь-які господарські операції, до яких відносяться операції з фінансовими резервами, підлягають реєстрації в облікових реєстрах та відображенню у фінансовій звітності. Зважаючи на це, серед завдань аудиту операцій з фінансовими резервами мають бути визнані дослідження реєстрації відповідних даних в первинних документах, їх накопичення в облікових реєстрах та розкриття у фінансовій звітності.

Виконання зазначених завдань дає можливість аудитору обґрунтувати достатній рівень впевненості, яка надається користувачам фінансової звітності, в тому, що інформація щодо операцій з фінансовими резервами підприємства та їх результатів відповідає критеріям, необхідним для її застосування при прийнятті рішень.

Таким чином, завдання аудиту операцій з фінансовими резервами підприємства можуть бути згруповані у послідовні блоки, як це наведено на рис. 2.

Рис. 2. Групи завдань аудиту операцій з фінансовими резервами

Джерело: авторська розробка

Висновки із дослідження і далші перспективи в цьому напрямку. Отже, завдання аудиту операцій з фінансовими резервами передбачають виконання заходів, спрямованих на перевірку наявності підстав для їх формування, оцінювання, використання та припинення визнання, отримання доказів щодо основних характеристик відповідних операцій, відображення їх змісту та результатів в облікових реєстрах та формах фінансової звітності, а також обґрунтування

та надання користувачам достатнього рівня впевненості.

Виконання окреслених завдань під час аудиту сприятиме оптимізації його процедурного забезпечення на етапах прийняття клієнта, виконання заходів планування, здійснення аудиторських процедур, оцінювання отриманих на їх основі аудиторських доказів та формування професійної думки аудитора стосовно інформації про операції з фінансовими ресурсами та їх результатів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Василюк М. М. Організація та методологія контролю якості аудиторських послуг : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.09. Київ, 2020. 596 с.
2. Верига Ю. А. Види та облік фінансових резервів торговельного підприємства. *Бухгалтерський облік, аналіз та аудит: проблеми теорії, методології, організації*. 2016. Вип. 1. С. 5–10.
3. Вовчик Н. Л. Інтегрована система обліку і контролю витрат в управлінні якістю продукції : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.09. Львів, 2021. 22 с.
4. Засадний Б. А. Обліково-контрольне забезпечення управління діяльністю підприємств в умовах застосування МСФЗ : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.09. Київ, 2020. 518 с.
5. Йовенко І. Проведення внутрішнього аудиту на підприємстві: важливі аспекти. *Аудитор України*. 2015. № 4(233). С. 30–35.
6. Карпушенко М. Ю. Безпекоорієнтований механізм інтегрованої оцінки інвестиційного потенціалу суб'єктів господарювання : автореф. дис. ... д-ра екон. наук : 21.04.02. Харків, 2021. 36 с.
7. Крамаренко І. С., Войт Д. С., Прокопенко Н. О., Кльоц Ю. Ю., Христофоров В. О. Фінансові резерви інвестиційного потенціалу національної економіки в нестійких умовах. *Економіка та держава*. 2020. № 4. С. 215–220. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2020.4.215>
8. Лаврова О. О. Бухгалтерська фінансова звітність про страхову діяльність суб'єктів господарювання : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.09. Київ, 2016. 19 с.
9. Левчинський Д. Л., Морозова Є. П. Основні засади аудиту кредиторської заборгованості згідно з міжнародними стандартами. *Інтелект XXI*. 2016. № 5. С. 17–19.
10. Мельник С. І. Управління фінансовою безпекою підприємств: теорія, методологія, практика : монографія. Львів : «Растр-7», 2020. 384 с.
11. Наконечна А. С. Адаптація фінансової архітектури суб'єктів господарювання в умовах циклічності розвитку економіки : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08. Вінниця, 2018. 253 с.
12. Пилипенко Л. М., Демська Ю. В. Організація і методика оцінювання резервів капіталу в бухгалтерському обліку. *Облік і фінанси*. 2019. № 1(83). С. 63–70. DOI: [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2019-1\(83\)-63-70](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2019-1(83)-63-70)
13. Подмешальська Ю. В., Феофанов Л. К., Качан К. А. Удосконалення аудиту основних засобів. *Агросвіт*. 2020. № 3. С. 118–129. DOI: [10.32702/2306\\$6792.2020.3.118](https://doi.org/10.32702/2306$6792.2020.3.118)

14. Проценко Я. В. Методологічний підхід до визначення та оцінювання фінансової стабільності підприємства. *Наукові праці НДФІ*. 2017. № 1(78). С. 122–130.
15. Рета М. В. Класифікація ризиків зовнішньоекономічної діяльності та їх відображення у системі обліку. *Причорноморські економічні студії*. 2017. Вип. 13–2. С. 196–201.
16. Селіверстова Л. С., Єрмакова О. М. Місце та роль фінансів суб'єктів господарювання у фінансовій системі України. *Економіка і суспільство*. 2017. Вип. 11. С. 455–460. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/11_ukr/73.pdf
17. Abozaid, E. M., Elshaabany, M. M., Diab, A. A. (2020) The impact of audit quality on narrative disclosure: Evidence from Egypt. *Academy of Accounting and Financial Studies Journal*, 24(1), 1–14.
18. Bazley, W. J., Cronqvist, H., Mormann, M. (2021) Visual Finance: The Pervasive Effects of Red on Investor Behavior. *Management science*, 67, 9. DOI: <https://doi.org/10.1287/mnsc.2020.3747>
19. Blajer-Golebiewska, A., Kozłowski, A. (2017) Financial determinants of corporate reputation: A short-term approach. *Managerial Economics*, 17(2), 179–201. DOI: <https://doi.org/10.7494/manage.2016.17.2.179>
20. Ewelt-Knauer, C., Schwering, A., Winkelmann, S. (2021) Probabilistic Audits and Misreporting – the Influence of Audit Process Design on Employee Behavior. *European Accounting Review*, 30:5, 989–1012. DOI: <https://doi.org/10.1080/09638180.2021.1899014>
21. Han, S., Lai, G. C., Ho, Ch.-L. (2018) Corporate transparency and reserve management: Evidence from US property-liability insurance companies. *Journal of Banking & Finance*, 96, 379–392. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jbankfin.2018.07.017>
22. Huynh, Q. L., Nguyen, N. V. (2019) The effect of prior financial performance on organizational reputation and earnings management. *Journal of Asian Finance, Economics and Business*, 6(4), 75–81. DOI: <https://doi.org/10.13106/jafeb.2019.vol6.no4.75>
23. Junior, D. D. H., Mattos, L. K. D., Flach, L. (2020) Audit report lag determinants: a panel data regression model with all companies listed on the Dow Jones Stock Index. *International Journal of Business Excellence*, 21(1), 139–152.
24. Ndaba, H., Harber, M., Maroun, W. (2021) Audit quality implications of regulatory change in South Africa. *Journal of Accounting in Emerging Economies*, 11, 3, 477–507. DOI: <https://doi.org/10.1108/JAEE-11-2020-0290>
25. Super, S. O., Shil, N. C. (2019) Effect of Audit Delay on the Financial Statements. *Sumerianz Journal of Economics and Finance*, 2(4), 37–43.

REFERENCES:

1. Vasylyuk, M. M. (2020) Orhanizatsiia ta metodolohiia kontroliu yakosti audytorskykh posluh [Organization and methodology of quality control of auditing services]. *Doctor's thesis*. Kyiv. (in Ukrainian)
2. Veryha, Y. A. (2016) Vydy ta oblik finansovykh rezerviv torhovelnoho pidpriemstva [Types of financial and accounting provisions of trading companies]. *Bukhhalterskyi oblik, analiz ta audyt: problemy teorii, metodolohii, orhanizatsii – Accounting, Analysis and Audit: Problems of theory, methodology, organization*, 1, 5–10. (in Ukrainian)
3. Vovchuk, N. L. (2021) Intehrovana systema obliku i kontroliu vytrat v upravlinni yakistiu produktsii [Integrated System of Accounting and Cost Control in Product Quality Management]. *Extended abstract of Candidate's thesis*. Lviv. (in Ukrainian)
4. Zasadnyi, B. A. (2020) Oblikovo-kontrolne zabezpechennia upravlinnia diialnistiu pidpriemstv v umovakh zastosuvannia MSFZ [Accounting and control support for the management of enterprises in the application of IFRS]. *Doctor's thesis*. Kyiv. (in Ukrainian)
5. Yovenko, I. (2015) Provedennia vnutrishnoho audytu na pidpriemstvi: vazhlyvi aspekty [Conducting internal audit at the enterprise: important aspects]. *Audytor Ukrainy – Auditor of Ukraine*, 4(233), 30–35. (in Ukrainian)
6. Karpushenko, M. Yu. (2021) Bezpekoorientovanyi mekhanizm intehrovanoi otsinky investytsiinoho potentsialu subiektiv hospodariuvannia [Safely Oriented Mechanism of Business Entities Investment Potential Integrated Assessment]. *Extended abstract of Doctor's thesis*. Kharkiv. (in Ukrainian)
7. Kramarenko, I. S., Voit, D. S., Prokopenko, N. O., Klots, Yu. Yu., Khrystoforov, V. O. (2020) Finansovi rezervy investytsiinoho potentsialu natsionalnoi ekonomiky v nestiikykh umovakh [Financial reserves of investment potential of national economy in unstable conditions]. *Ekonomika ta derzhava – Economy and state*, 4, 215–220. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2020.4.215> (in Ukrainian)
8. Lavrova, H. O. (2016) Bukhhalterska finansova zvitnist pro strakhovu diialnist subiektiv hospodariuvannia [Accounting (financial) reporting about insurance activity of enterprise]. *Extended abstract of Candidate's thesis*. Kyiv. (in Ukrainian)

9. Levchynskiy, D. L., Morozova, Ye. P. (2016) Osnovni zasady audytu kredytorsoi zaborhovanosti zghidno z mizhnarodnyimi standartami [Basic principles of auditing payable by international standards]. *Intelekt XXI – Intellect XXI*, 5, 17–19. (in Ukrainian)
10. Melnyk, S. I. (2020) *Upravlinnia finansovoiu bezpekoiu pidpriemstv: teoriia, metodolohiia, praktyka* [Management of financial security of enterprises: theory, methodology, practice]. Lviv: Rastr-7. (in Ukrainian)
11. Nakonechna, A. S. (2018) Adaptatsiia finansovoi arkhitektury subiektiv hospodariuvannia v umovakh tsyklichnosti rozvytku ekonomiky [Financial architecture adaptation of business entities in the terms of cyclical economic development]. *Candidate's thesis*. Vinnytsia. (in Ukrainian)
12. Pylypenko, L. M., Demska, Yu. V. (2019) Orhanizatsiia i metodyka otsiniuvannia rezerviv kapitalu v bukhalterskomu obliku [Organization and Methods for Assessing the Capital Reserves in Accounting]. *Oblik i finansy – Accounting and Finance*, 1(83), 63–70. DOI: [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2019-1\(83\)-63-70](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2019-1(83)-63-70) (in Ukrainian)
13. Podmeshalska, Yu. V., Feofanov, L. K., Kachan, K. A. (2020) Udoskonalennia audytu osnovnykh zasobiv [Improvement of fixed assets audit]. *Ahrosvit – Agrosvit*, 3, 118–129. DOI: 10.32702/2306\$6792.2020.3.118 (in Ukrainian)
14. Protsenko, Ya. V. (2017) Metodolohichni pidkhid do vyznachennia ta otsiniuvannia finansovoi stabilnosti pidpriemstva [Methodological approach to identification and assessment of enterprise's financial stability]. *Naukovi pratsi NDFI – RFI scientific papers*, 1(78), 122–130. (in Ukrainian)
15. Reta, M. V. (2017). Klasyfikatsiia ryzykiv zovnishnoekonomichnoi diialnosti ta yikh vidobrazhennia u systemi obliku [Foreign economic activity risks and their representation in the accounting system]. *Prychornomorski ekonomichni studii – Black sea economic studies*, 13–2, 196–201. (in Ukrainian)
16. Seliverstova, L. S., Yermakova, O. M. (2017) Mistse ta rol finansiv subiektiv hospodariuvannia u finansovii systemi Ukrainy [The place and the role of economic subjects' finances in the financial system of Ukraine]. *Ekonomika i suspilstvo – Economy and Society*, 11, 455–460. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/11_ukr/73.pdf (in Ukrainian)
17. Abozaid, E. M., Elshaabany, M. M., Diab, A. A. (2020) The impact of audit quality on narrative disclosure: Evidence from Egypt. *Academy of Accounting and Financial Studies Journal*, 24(1), 1–14.
18. Bazley, W. J., Cronqvist, H., Mormann, M. (2021) Visual Finance: The Pervasive Effects of Red on Investor Behavior. *Management science*, 67, 9. DOI: <https://doi.org/10.1287/mnsc.2020.3747>
19. Blajer-Golebiewska, A., Kozlowski, A. (2017) Financial determinants of corporate reputation: A short-term approach. *Managerial Economics*, 17(2), 179–201. DOI: <https://doi.org/10.7494/manage.2016.17.2.179>
20. Ewelt-Knauer, C., Schwering, A., Winkelmann, S. (2021) Probabilistic Audits and Misreporting – the Influence of Audit Process Design on Employee Behavior. *European Accounting Review*, 30:5, 989–1012. DOI: <https://doi.org/10.1080/09638180.2021.1899014>
21. Han, S., Lai, G. C., Ho, Ch.-L. (2018) Corporate transparency and reserve management: Evidence from US property-liability insurance companies. *Journal of Banking & Finance*, 96, 379–392. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jbankfin.2018.07.017>
22. Huynh, Q. L., Nguyen, N. V. (2019) The effect of prior financial performance on organizational reputation and earnings management. *Journal of Asian Finance, Economics and Business*, 6(4), 75–81. DOI: <https://doi.org/10.13106/jafeb.2019.vol6.no4.75>
23. Junior, D. D. H., Mattos, L. K. D., Flach, L. (2020) Audit report lag determinants: a panel data regression model with all companies listed on the Dow Jones Stock Index. *International Journal of Business Excellence*, 21(1), 139–152.
24. Ndaba, H., Harber, M., Maroun, W. (2021) Audit quality implications of regulatory change in South Africa. *Journal of Accounting in Emerging Economies*, 11, 3, 477–507. DOI: <https://doi.org/10.1108/JAEE-11-2020-0290>
25. Super, S. O., Shil, N. C. (2019) Effect of Audit Delay on the Financial Statements. *Sumerianz Journal of Economics and Finance*, 2(4), 37–43.